

Möjligheter och utmaningar med digitalt lärande: En lärares perspektiv

INLÄRNING. I en tid av möjligheter och risker är det inte lätt att följa med de snabba stegen i utvecklingen inom, i själva verket, de flesta fackområdena. Inte minst gäller detta för kombinationen informationsteknologi och pedagogik, båda centrala saker ifall man arbetar med distanslärande. Att digitaliserad undervisning är framtidens undervisningsmetod råder det knappast någon osäkerhet kring och att fördelarna digitaliseringen medför kan vara många, såsom t.ex. kostnadseffektivitet, kommunikation som motsvarar omvärldens utveckling samt större flexibilitet. Men området har också sina utmaningar. I inlägget behandlas på ett allmänt plan och specifikt från en undervisares verksamhet i en yrkeshögskola (YH) synvinkel, varför utmaningarna, liksom möjligheterna, är många. Fastän infallsvinkeln är yrkeshögskolans är säkert många av sakerna nedan aktuella i vilket lärosäte som helst.

INBESPARINGARNA under flertalet år har kraftigt minskat på resurserna inom mängden skola. Framtiden utvisar utfallet av besparingarna och i vilken grad det har inverkat på kvalitet och kunskapsnivå. I samband med inbesparingarna har genomströmning det vill säga antalet studerande som examineras per år, blivit allt viktigare. Även på en produktionslinje i industrin är det jämte kvalitet och kostnadseffektivitet, det viktigaste. Men passar faktiskt pedagogik och produktionslinjetänkande ihop? Man kan fundera och resonera, argumentera för och emot, om det men den rådande finansieringsmodellen för YHn som framför allt beaktar uppnådda studiepoäng samt examinationer, är ett faktum. Resultaten uppnådda enligt finansieringsmodellen utgör ju finansieringskällan för en YH.

Undervisarens arbete har förflyttats ännu mera hem, en förändringsprocess som pågått länge, dock så att det förväntas även att en lärare skall sköta uppgifter även på den fysiska platsen. Denna utveckling är ingalunda unik för undervisningsvärlden, långt ifrån, men med tanke på den existerande resursbristen kan måhända en sådan utveckling få extra genomslagskraft. Samtidigt kan man fråga sig vilket alternativet skulle kunna vara.

En lärares dag kan ju se ytterst avancerad ut med lektioner, förberedelser till dem, svaret på mängder med epost, genomgång

av rapporter och uppgifter, framställning av diverse rapporter till det administrativa, utförande av utvecklingssamtal och olika slags studerandekontakt. Till detta kan ännu tilläggas att ifall man utför forsknings- och utvecklingsarbeten, vilket oftast än önskvärt, blir allting mer avancerat. Det vill säga, det gäller i så fall också att upprätthålla sin kompetens och kapabilitet inom forskningsvärlden, något som alltid är utmanande men samtidigt är en viktig sak eftersom det ofta finns ett samband mellan undervisningens kvalitet och utförandet av forskning.

JURIDIK, pedagogik och IT är en utmanande kombination. Vi verkar under GDPR (EU's general data protection regulation) samt de informationssäkerhetspolicyn som organisationen där vi arbetar har fastställt och som vi förväntas efterfölja. Detta samtidigt som information bör kunna användas på ett effektivt och nyttigt sätt. Men hur är det med minnesstickan som man lagrar data, tex kursmaterial och vitsord, på och som genom mänskligt misstag kan glömmas bort någonstans? Hur är det med lämnandet av påkopplad dator och öppen nätanslutning då man går på kaffe? Dessvärre inträffar mänskliga misstag.

En juridisk fråga är också användandet av utrustning och data hemma. Vem står för risken ifall det sker en olycka, låt oss som ett exempel använda följande: Arbetsdatorn får en kortslutning av värre sort, börjar brinna vilket leder till att lägenheten får brandskador. Eller att läraren under kaffepausen faller i trappan hemma på väg till kaffekokaren, dvs under kaffepausen, i köket. Skenarierna kan vara många men faktat är att det långt beror på ingångna köpkontrakt, försäkringsvillkor och arbetslagstiftning. Det är oundvikligt att det inte skulle kunna inträffa gränssfall där det är svårbedömt ifall någon form av olycka inträffat under så att säga lärarens egen tid, eller företagets tid.

DEN mest centrala frågan är dock: Hur aktivera studerandena vid distanslärande och se till att de trivs samt får den kunskap de är berättigade till. Många av de lärare som sysslat med distanslärande torde ha varit med om att tidvis tappa kontakten till gruppen man undervisar. Man är inte fysiskt på plats och man kan inte helt enkelt se helheten och använda utrymmet.

Utrymmet som historiskt sett alltid varit i lärarens disponibilitet och gett manöverutrymme. Det finns fortfarande, men i ett annat format - ett digitaliserat sådant. Detta utrymme är relativt nytt. Först och främst p.g.a. kommunikation som traditionellt skett i ett fysiskt klassrum, men som nu inom en kort tid flyttats ut på nätet. Att undervisa men knappast se sin klass som helhet och inte kunna greppa atmosfären är en ny utmaning, men samtidigt en möjlighet att hålla de generationers intresse vaket som vuxit upp med internet, applikationer och social media.

ÄMNESOMRÅDET man verkar inom har också en betydelse. Vissa områden kan man tänka sig att är mindre svåra att lära via nätet, medan andra behöver den fysiska närvaron till exempel i samband med övningar och cases. Många saker i lärarens arbetsvardag blir alltmer komplext, splittrat och svårhanterbart. Det pedagogiska konceptet man använder är av större betydelse än tidigare inte minst med tanke på dess anpassningsbarhet till undervisning som sker digitalt. Lärande digitalt passar inte alla, varken studeranden eller lärare, men utvecklingen i den riktningen är oundviklig trots det.

Men det handlar också i allra högsta grad om informationsteknologi och informationssäkerhet. För att nämna några faktorer: Hantering av lösenord, nätverkens säkerhet, datorns fysiska säkerhet framför allt risken att den blir stulen eller glöms bort någonstans, olika former av datorvirus, phishing. Traditionella säkerhetsrisker såsom brand, inbrott och strömavbrott är likaså som alltid även i distanslärande av betydelse. Ett faktum är ju att en lärare dagligen i genomsnitt behandlar en hel del konfidentiell information och det mesta i digitalt format. Likaså blir ansvaret för informations säkerheten allt mer distribuerat, är t.ex. routern hemma säker, är nätverket säkert, får vi som lärare hjälp av organisationens IT-stödpersonal.

MÄNGDEN informationssystem och applikationer är stor. Utan att i detalj gå in på alla system, men det är många system som används i en högskola. Till exempel: Epost, system för insättande av vitsord och betyg, tillgodoräkningssystem, plagiatgransknings, arbetstidsuppföljning, system för undervisningsmaterial och inlämnande av uppgifter, kameror, specifika program

Många saker i lärarens arbetsvardag blir alltmer komplext, splittrat och svårhanterbart.

FÖRDJUPAT

t.ex. bokförings. Plus förstås ordbehandlings, tabellhanterings, projekthanteringssystem, kamera och presentationssystem. Ytterligare finns det, till exempel reseräkning, budgeteringssystem. Detta är garanterat ingen unik mängd för organisationer och kombination, men faktum är att verktygen som läraren använder är många och tydligen växande. Noteras kan även att mängden email som undervisaren erhåller och skickar är mycket stor, och dessutom är reaktionstiden ofta liten i och med de många tidsramar som existerar.

Konkurrens mellan lärosäten har alltid funnits och kommer att alltid finnas. Men nu har konkurrensen, som resultat av en längre utvecklingsprocess, blivit global. Många studeranden tar denna möjlighet att forcera sina studier helt eller delvis utanför landets gränser. Ofta klarar de av det framgångsrikt och kanske i den graden trivs att landet förlorar ytterligare en medborgare till ett annat lands arbetskraftspool.

Det finns många länder som erbjuder ambitiösa individer en avsevärt bättre arbetsmarknad än Finland. Bättre i och med att karriäralternativen är fler, lönerna högre och förmånerna oftast mer omfattande. Måhända till en negativ sida av högre levnadskostnader, längre arbetsresor och åtminstone i början av arbetet ett mindre socialt nätverk, vilket redan det kan vara en svår sak att tackla för den nyligen globaliserade människan. Mantran om globalisering stämmer även i undervisningsvärlden. Samtidigt måste man komma ihåg att högskolor och universitet genom historien varit internationella, på samma sätt som till exempel rederier och banker. Digitaliseringen ger förvisso också den framåttänkta högskolan internationella möjligheter och rekryteringsbas.

Undervisarens arbete har på sistone ytterligare utvidgats från att vara kunskapsinnehavarens och förmedlarens, ledaren, handledaren, bollplanket, till att verka även som proffs eller åtminstone sakkunnig inom informationsteknologi. Till all lycka är vi verksamma i ett samhälle där utbildning uppskattas och understöds på många sätt. Sist och slutligen handlar det om resurser, ekonomiska sådana och den existerande finansieringsmodellens konstruktion.

Väsentligt är också hur kan vi i framtiden hålla oss med tillräckliga resurser i en tid då statens lånebördorna årligen ökar med miljardbe-

lopp och samtidigt minskar exportindustrins orderstockar. På sikt garanterat en omöjlig kombination ifall den fortsätter.

FÖRETT FÖRETAG, vilket ju dagens lärosäten torde kunna ses som, är riskhantering (risk management) en essentiell del av verksamheten. I riskhantering i ett lärosäte finns det många delområden, undervisning är ett men det finns också risker inom finansiering, informationssystem, HR, ledarskap och byggnader. För att dessutom nämna globala risker såsom politiska, ekonomiska, organisatoriska och uppenbarligen som vi hamnat att erfar på sistone, medicinska även. Normen är att en riskhanteringskedja är lika stark som dess svagaste länk.

De saker jag behandlat i detta inlägg är endast en liten del av de möjligheter och utmaningar som existerar. Dessutom kan man närma sig dessa saker från flera perspektiv, i detta fall var infallsvinkeln undervisarens, men likaså kunde man göra ett liknande närmande från studerandens perspektiv, eller varför inte en högskolestyrels.

Digitalisering är ingalunda det enda som har en inverkan på framtidens skola, utan även områden såsom artificiell intelligens, robotik och all slags automation är på kommande. För att inte tala om kostnadsjakten som kontinuerligt pågår, samt den omtalade och viktiga utbildningsexporten.

Möjligheterna liksom riskerna och utmaningar finns det alltså många av. Det gäller att lösa och nysta upp problemen samt minimera eller helst eliminera riskerna. En obehandlad risk torde utgöra en av de svårare sakerna eftersom den tenderar att leva sitt eget liv och förstoras samt utvecklas i en alltför ofta negativ riktning, d.v.s. i fall den inte åtgärdas. Utvecklingen i stort kan man sällan påverka nämnvärt, men man kan dra nytta av den och tillvarata möjligheterna. För detta behövs det samarbete, resurser och ledarskap.

Thomas Finne

Skribenten är ekonomie doktor från ÅA. Har jobbat i näringslivet med globala arbetsuppgifter. Nu verksam som lektor och utbildningsledare i yrkeshögskolan Novia. Skribenten nås på email: thomas.finne@novia.fi

TYCK TILL på ÅU:s insändarspalt. Men gör det på ett civiliserat sätt. Du kan kritisera, men du kan inte kränka. Vi publicerar självfallet inte uttalanden som är rasistiska, sexistiska eller på andra sätt stötande. Du kan vara anonym i exceptionella fall. Insändarredaktören avgör vad som är exceptionellt nog.

Vi vill ha dina bidrag via vår webbsida eller på e-post på adressen insandare@aumedia.fi. Vi måste veta vem du är, så bifoga kontaktoppgifter. Insändarens maximilängd är 2200 tecken inklusive mellanslag. Längre insändare avkortas eller blir opublicerade. Insändarredaktören avgör när det kan vara nödvändigt att ge mera utrymme för texten. Maximilängden

på en djupare analys som vi kallar "Fördjupat" är 3500 tecken inklusive mellanslag. Ett sådant inlägg publiceras med skribentens porträtt.

Vi publicerar inläggen på alla ÅU:s ytor - papper och www.ÅU.fi. Skriv kort och snärtigt på god svenska.